

Radoslav Lazić

Kosta Bogdanović, VIZIBILNO KAO SPOZNAJA I KULTURA

Zavod za udžbenike, Beograd, 2007. ilustr. str. 228

Teoretičar vizuelne kulture Kosta Bogdanović (1930, Ilidža, Sarajevo) – renesansna ličnost naše savremene umetnosti i nauke o umetnosti – svoj likovno teorijski opus zaokružuje studijom VIZIBILNO kao spoznaja i kultura. Bogdanovićeve likovno teorijske studije Uvod u vizuelnu kulturu (1986), Svest o obliku I (1988), Svest o obliku II (1995), Svet skulpture (2004), Poetika vizuelnog (2005) i drugih dela, kojima se, sada i ovde, pridružuje kapitalna studija VIZIBILNO kao spoznaja i kultura (2007) zaokružuje višedecenijsko plodno istraživanje vizuelne kulture, njene istorije, teorije i estetike, kao i propedeutike interdisciplinarnih aspekata fenomena vizuelnog i vizibilnog.

Pojam vizibilnog Bogdanović je naučno postavio i analizovao u svojoj temeljnoj studiji Poetika vizuelnog i tome posvetio poglavlja Vizibilnost načinjenih predmeta, Vizibilitet u muzici pre i posle Šenberga, Vizibilitet oblika, prostora i vremena u obrazilji.

Šta Bogdanović podrazumeva pod pojmom vizibilitet?

O tome na najbolji način autor svedoči u Uvodu napomenom, da:

–Vizibilno kao pojam u vizuelnoj kulturi jeste sve ono što je u vizuelnom isustvu viđeno i shvaćeno izvan neposrednog viđenja. To znači da je vizibilno jedan oblik iskustva prenesenog iz sveta realnosti u svet uobraziljnog viđenja.

Bogdanovićevu studiju o fenomenologiji vizibilnog sačinjava četrnaest sistematski pisanih poglavlja, uvek s tezom da se otkrije, prouči, upoređi estetički i istorijski proanalizuje predmet njegovog naučnog, teorijskog i likovno umetničkog s primerima i objektivnom argumentacijom. Ta poglavlja su posvećena osnovnim polazištima u stvaranju vizibilnog, tipološkim osnovama vizibiliteta u uobraziljnom viđenju, vizibilnosti prostora i forme u kosmogonijskim sistemima, o formi–mistika, o vizibilnosti u predstavama personifikacija i alegorija, o vizibilnom u mitskim i religijskom viđenju, o vizibilnom u poetskom viđenju, o vizibilnosti uobrazilje bajkovitog, o vizibilnom u muzici, o međudnosu u označavanju muzičkog i vizibilnog, o slepačkom viđenju, o radiofonskom viđenju i vizibilitetu radio igre i zvučnim slikama, o slikama viirtuelne realnosti.

Prolazeći kroz istoriju umetnosti od paleolitskih kultura i mitsko religijskih fenomena, kroz svekoliku klasičnu, renesansnu, modernu i postmodernu istoriju umetnosti Kosta Bogdanović posvećeno i znalački istražuje fenomen vizibilnog kao Work in Progress u

svekolikom umetničko likovnom stvaranju, kao i reperzentativnim oblicima predstavljачke kulture i njene spoznajne funkcije, pa sve do najširih horizonata svetske kulture i svekolike civilizacije. Pored analitičkog diskursa ono što je najbolje u Bogdanovićevoj studiji jesu antologijski izabrani, predstavljeni i temeljno analizovani primeri iz istorije likovnih umetnosti, književnosti, poglavito iz poezije, u kojoj prednjači japanski haiku, koji je i moto gotovo svakog popglavlja i koji zrači svojom poetikom sažetosti i eliptičnosti, mudrosti i lapidarne lepote.

Pa, ipak Bogdanoviću treba odati najviše priznanje njegovim antologijskim ikonografskim prilogima iz istorije umetnosti, slikarstva, crteža, grafike, skulpture, arhitekture, pa sve do ambijentalne umetnosti, performansa i hepeninga, sve do onih primara iz umetničkog stvaralaštva i umetničke prakse gde se ostvaruje vizibilno kao fenomen.

Dakle, po antologijskom izboru crno-belih i obojenih likovnih priloga Bogdanovićeve mapa predstavlja svojevrsnu galeriju vizibilnih likovnih priloga u njegovom imaginarnom muzeju svekolike istorije umetnosti i civilizacije. Zato Bogdanovićevu estetičko-teorijsko-istorijsku studiju s pravom doživljavamo kao svojevrsni traktat i fenomenologiji vizibilnog u istopriji umetnosti i njenim komparativnim aspektima.

VIZIBILONO kao spoznaja i kultura je odista spoznaja istorijsko-umetničke lepote stvarane gotovo kroz tri milenija ljudske civilizacije.

Zajedno sa prethodnom studijom POETIKA VIZUELNOG nova studija VIZIBILNO kao spoznaja i kultura predstavlja svojevrsnu naučno-estetičku bilogiju, kapitalno delo savremene teorije

umetnosti u nas, a izdavaču Zavodu za udžbenike treba odati priznanje za ovo objavljivanje na opštu polzu naše kulture, nauke i umetnosti. Kao i prethodne Bogdanovićeve knjige i studija VIZIBILNO kao spoznaja i kultura svojim objavljivanjem ostaje nazobilazna propedeutička literatura, pouzdana prolegomena u fenomenologiji vizibilnog kao svekolikog stvaralačkog, spoznajnog, kulturnog fenomena razumevanja umetnosti u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

Još jednom se pokazuje drevna istina, da nije znanje znanje znati, već je znanje znanje dati. Primer renesansnog propedeutičara Koste Bogdanovića, naučnika i umetnika, svedoči to na najbolji način. Zato je Bogdanovićeve knjige nezaobilazna studija o estetici i aksiologiji vizibilnog fenomena kao spoznaje i kulture. Temeljeći svoju naučno-istraživačku metodologiju na preko pedesetak tomova svetskih, naučnih, istorijskih, antropoloških i najzad umetničkih dela Bogdanović konstituiše svoju teoriju fenomenologije vizibilnog u istoriji umetnosti i civilizaciji, ponajviše na dijahronijskim, ali i sinhronijskim primerima koji su obeležila epohalna umetnička dela Bogdanović mudro zaključuje:

Umetnost koja je večna, kao i sam život u obnavljanju, idejama o stalno novom ne gubi svoju dragocenu nit, čak i kada se bavi zabludama vezanim za kreativno mišljenje i delanje. Umetnost nikada nije imala totalno prazan hod, a nova tehnologija za nju nije nikakav Hesperidin vrt, ali rađa zlatne jabuke.

Knjiga Koste Bogdanovića je izdavački poduhvat prvoga reda u nas, a tako bi bilo i u svetu gde se objavljuju knjige koje menjaju svest, spoznaju i argument su kulture najvišeg reda.